Horváth Péter

Csaó, bambinó

– zengjük a dalt –

Összekeverednek az idők a fejemben. Azt olvastam valahol, hogy az ember olyasmire is emlékszik, ami soha nem történt meg. Öcsémmel mindenkinek elmeséltük, hogyan szöktünk meg az intézetből. Késő ősszel sötét volt már a kastélyudvaron, mielőtt vacsorai sorakozóra kolompoltak a kapualjban. Akkor kezdtük aláásni a kőkerítést. Októberben álltunk neki, novemberre készültünk el az alagúttal. November hatodikán mindketten megettünk egy-egy iskolai krétát, hogy másnap ne kelljen lemennünk az ünnepségre. Hánytunk és lázunk lett, de megérte. Összecsomóztuk a lepedőinket, úgy ereszkedtünk le az emeleti betegszoba ablakából, a hátsó udvarra.

A többiek a kapualjban énekeltek.

– Szövetségbe forrt, szabad köztársaságok,
A nagy Oroszország kovácsolta frigy...

A második versszaknál mi már átbújtunk az alagúton, és futás, a pályaudvarra.

– Milyen messze volt a pályaudvar? – kérdezte Bükfalvi Feri.

– Elég messze – mondtam.

– Tíz kilométerre! – mondta az öcsém.

Tökös szólalt meg.

– Nem is tudsz tíz kilométert futni! Még ötöt se.

– Majd jól tökön rúglak, és akkor tudok! – mondta az öcsém.

– Honnan volt pénzetek vonatjegyre? – kérdezte Bükfalvi Feri.

– Sehonnan – mondtam. – Simán fellógtunk a vonatra.

– És a kalauz?

– Nem talált ránk, mert bezárkóztunk a vécébe.

Volt olyan változat is, amiben csengős lovas szán vett fel, és húzott Fehérvárig minket. Minél izgalmasabb volt szökés, annál nagyobb hittel és lelkesedéssel adtuk elő. Öcsém annyira beleélte magát, hogy néha még káromkodni is elfelejtett.

– Teherautón is mentünk, a platón! – lelkesedett. – Fújt a szél és zuhogott a hó. Mínusz tíz fok volt, mégse fáztunk meg!

Aznap otthon megkérdeztem tőle:

– Te, Andris, ugye igazából nem szöktünk meg?

– Te nem – mondta. – Mert te be voltál szarva.

Volt, aki tényleg megszökött. Fél napnál messzebb csak a szamaras Tóth jutott el. Neki meg volt engedve, hogy néha kint aludjon az istállóban, az intézet két csacsija mellett. Tudtuk, hogy szökni fog, mindenki tudta. A vacsoránál gyűjtöttük neki a hitlerszalonnát meg a kenyeret.

– A sátoros cigányok befogadnak – mondta. – Én is cigány leszek.

– Így is az vagy – mondtam.

– Agyonbaszlak! – mondta.

Az iskolában állítólag már négyszer bukott, de ügyesen bánt a szamarakkal. A tenyeréből ettek.

A naposnak jelentenie kellett az esti zászlólevonásnál, mielőtt tisztelegve énekeltünk volna.

– Nevelőnőnek tisztelettel jelentem, a Tóth a szamarakkal van, mert az egyik csacsi beteg.

Zsuzsa tanárnő volt az ügyeletes.

– Nagyhorváth! – szólított. – Menj és nézd meg, hogy ott van-e.

Akkor már nem volt ott. A szamarak panaszosan bőgtek. Hiányzott nekik a Tóth, más bajuk nem volt.

– Nevelőnőnek jelentem...

– Tisztelettel!

– Nevelőnőnek tisztelettel jelentem, a Tóth a beteg szamarat gondozza, mert folyik az orra.

Mindenki nevetett.

– Hülyék! – mondtam. – Nem a Tóthnak, hanem a csacsinak. A kisebbiknek.

– Jól van, vissza a sorba! Zászlólevonáshoz tisztelegj! Zengjük a dalt, három, négy!

– Zengjük a dalt üde mámoros ajakkal,
Vérvörös színt fest az égre a hajnal.
Dobban a föld szíve, ébred a nép,
Új utat érez a lába, ha lép.

Tóthot csak másnap délután fogták meg.

Zsuzsa magához rendelt a nevelői szobába.

– Miért hazudtál nekem?

Lesütöttem a szemem.

– Mindig kivételeztem veled. Sakkozni tanítottalak.

– Azt a nagyapám tanította.

– Ne feleselj! Nézz a szemembe, ha hozzád beszélek! Hazudni bűn. Benne van a kisdobosok hat pontjában, nem?

– Benne.

– Hogy hangzik?

– A kisdobos mindig igazat mond.

– Ugye?

– Akkor még ott volt a Szamaras, amikor megnéztem – mondtam.

– Hát jó. Ha ilyen megátalkodott vagy... A kivételezésnek vége. Ha elkészültél a házifeladattal a tanulószobán, hátratett kézzel ülsz, mint a többiek. Ha megvesszőzöm őket, te is kapsz. Megértetted?

– Meg.

Nem tudta, hogy ezzel jót tesz velem. Éjjelente kukoricát pattogtattunk a vaskályhán. Ha feljött a hálóba, és rajtakapott minket, mindig engem küldött le mogyorópálcáért. A többieket sorra megvesszőzte, engem direkt kifelejtett. Amikor kiment, én kerültem sorra. Ők csak egyet kaptak a seggükre, én huszonhetet. Mostantól én is csak egyet kapok majd.

Az ötösökért a tanulószobán naponta dicséretet kaptam.

– Ti miért nem tanultok úgy, mint a Nagyhorváth? Vegyetek példát róla!

Ahány ötöst hoztam, villanyoltás után a többiektől annyi pofont kaptam. Huszonnyolcan aludtunk a nagyhálóban. Az öcsém minden nap bevizelt, pedig őt senki nem bántotta. A hugyos hálóban hált. Nem barátkozhattam vele, nehogy azért is csúfoljanak.

– Két hülye Horváth! Az egyik behugyál, a másik meg eminens.

Hál 'istennek nem tudták, hogy anyánk színésznő. Ha tudták volna, azért is kaptam volna. Fél év alatt csak egyszer jött hozzánk látogatóba.

Ugatva sírtunk mellette mindketten.

– De hát mi bajotok van itt, édeseim? Péter a leveleiben mindig azt írja, milyen jó volt az ebéd, és hogy vasárnap délután filmet is nézhettek.

Meg akartam írni neki az igazságot. A nevelőnő összetépte.

– Van elég baja szegény édesanyátoknak! Mit gondolsz, örömében küldött benneteket ide?

– Nem.

– Na, látod. Akkor most írunk neki egy rendes, szép levelet. Diktálom.

És diktálta.

– Drága édesanyám, felkiáltójel. Új bekezdés. Itt nagyon jó nekünk, vessző, minden nap van játékos félóra, pont. A nevelőnőm sakkozik velem, pont. A gesztenyeligetben nagy gesztenyecsaták vannak. Itt is pont.

– Az írásjeleket nem kell mondani. Nyelvtanból is ötöseim vannak.

– Helyes. Akkor írd: Jól tanulok, már tizennyolc ötösöm van.

– Tizenkilenc – mondtam.

– Nem kérdeztem. Folytasd! Andris írni tanul, már az em betűnél tart. Az ő nevében is minden jót kívánok Neked nagy ennel, jó egészséget és sok sikert. Aláírás: szerető fiad, Péter.

Anyánk nem értette, miért zokogunk a látogatáskor.

Az intézet igazgatója megnyugtatta.

– Tudja, művésznő, nem csak a fiait, de sajnos a többieket is felzaklatja az ön látogatása. Jobb volna, ha nem jönne többet. Küldjön csomagot nekik. Gyümölcsöt, ha tud. Vagy édességet.

Egyszer küldött csomagot. Két koszorú szárított füge és tíz Korfu csoki volt benne. Szét kellett osztanunk.

A Szamaras Tóth kiköpte a fügét.

– Mi a szent szar ez? Anyátok meg akar mérgezni minket? Vagy nem is az anyátok, he?

– De igen.

– Lófaszt! Itt senkinek nincs anyja, nem lehet nektek se. Mondd utánam, szépen. Nincs anyánk nekünk se.

– Nem mondok ilyet.

Végigvágott rajtam a lovaglóostorral.

– Na, mondod már?

– Nem.

Újra lecsapott. Kiserkedt a vérem.

– Mondod végre?

– Mondom.

– Hangosan, hogy mindenki hallja!

– Nincs anyánk.

– Na, ugye! – nevetett, együtt a többiekkel.

– Ezt a nagy eszmét a vész viharában
Védeni, menteni kell csodabátran,
Fegyver a kézben, az ajkon a dal,
Nem marad így el a nagy diadal.